

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ ЗА ФАКТАМИ ЗНИЖЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

INVESTIGATION OF DOMESTIC COURT PRACTICE IN CASE OF VIOLATION OF CUSTOMS RULES ON THE FACTS OF LOWERING THE CUSTOMS VALUE OF VEHICLES

Попель С.А.,

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник відділу дослідження митних зобов'язань
Науково-дослідного центру митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету державної фіскальної служби України*

Романюк У.В.,

*молодший науковий співробітник відділу дослідження митних зобов'язань
Науково-дослідного центру митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету державної фіскальної служби України*

Статтю присвячено дослідженню тенденції судової практики щодо розгляду справ про порушення митних правил за фактами заниження митної вартості транспортних засобів. Проведено аналіз судових рішень адміністративних судів щодо визначення, контролю й коригування митної вартості транспортних засобів. Розглянуто причини відмови органу доходів і зборів у митному оформленні транспортних засобів комерційного призначення та коригуванні митної вартості, зокрема такі: наявність у наданих декларантом документах розбіжностей; відсутність у наданих декларантом документах усіх відомостей, що підтверджують числові значення складових частин митної вартості товарів, або відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена чи підлягає сплаті за ці товари; ненадання декларантом додаткових документів, передбачених п. 3 ст. 53 Митного кодексу України.

Ключові слова: митна вартість, транспортні засоби, заниження митної вартості, судова практика.

Статья посвящена исследованию тенденции судебной практики по рассмотрению дел о нарушении таможенных правил по фактам занижения таможенной стоимости транспортных средств. Проведен анализ судебных решений административных судов по определению, контролю и корректировке таможенной стоимости транспортных средств. Рассмотрены причины отказа органа доходов и сборов в таможенном оформлении транспортных средств коммерческого назначения и корректировке таможенной стоимости, а именно такие: наличие в предоставленных декларантом документах расхождений; отсутствие в предоставленных декларантом документах всех сведений, подтверждающих числовые значения составляющих таможенной стоимости товаров, либо сведений по цене, которая была фактически уплачена или подлежит уплате за эти товары; непредоставление декларантом дополнительных документов, предусмотренных п. 3 ст. 53 Таможенного кодекса Украины.

Ключевые слова: таможенная стоимость, транспортные средства, занижение таможенной стоимости, судебная практика.

The article is devoted to the investigation of the tendency of judicial practice in the consideration of cases of violation of customs rules on the facts of lowering the customs value of vehicles. The analysis of judicial decisions of administrative courts concerning determination, control and adjustment of customs value of vehicles is carried out. The reasons for the refusal of the body of incomes and fees in the customs clearance of commercial vehicles and adjusting the customs value are considered, namely: the presence of differences in the documents provided by the declarant; the absence in the documents provided by the declarant of all information confirming the numerical values of the components of the customs value of the goods, or information about the price actually paid or payable for these goods; failure to provide the declarant with additional documents provided for in part 3 of art. 53 Customs Code of Ukraine.

Key words: customs value, vehicles, lowering of customs value, judicial practice.

Постановка проблеми. Митна вартість товарів, у тому числі транспортних засобів, визначається відповідно до розділу III Митного кодексу України, який базується на положеннях ст. VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі та Угоди про застосування ст. VII ГАТТ.

Поряд із нормативним урегулюванням цього питання досить часто між декларантом та органом доходів і зборів виникають суперечності щодо правильності визначення митної вартості транспортних засобів. Основною причиною такої ситуації є те, що митна вартість транспортних засобів значною мірою залежить від багатьох факторів, таких як марка, модель, комплектація, об'єм двигуна, рік випуску, технічний стан (особливо це стосується транспортних засобів, які були у використанні) тощо [1].

За результатами здійснення контролю правильності визначення митної вартості транспортних засобів орган доходів і зборів визнає заявлену декларантом чи уповноваженою ним особою митну вартість або приймає письмове рішення про її коригування відповідно до положень ст. 55 Митного кодексу України (далі – МКУ) [2]. У разі незгоди органу доходів і зборів із задекларованою суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності митною вартістю він

визначає її самостійно (у 90% випадків – за резервним методом). Проте в більшості випадків декларант не погоджується з таким рішенням органу доходів і зборів, а тому звертається до суду з проханням визнати протиправним та скасувати рішення про коригування митної вартості транспортних засобів і картки відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску транспортних засобів комерційного призначення.

Останнім часом значно зросли обсяги імпорту транспортних засобів та випадки зниження їх митної вартості, що у свою чергу призводить до збільшення кількості судових спорів між декларантами й митницями Державної фіскальної служби України, що стосуються визначення, контролю та коригування митної вартості транспортних засобів. Здебільшого судами виносяться рішення на користь декларантів, що спричиняє збільшення витраток державного бюджету, оскільки за його рахунок компенсуються витрати декларанта на професійну правничу допомогу, за стоянку автомобіля та судовий збір.

Стан опрацювання проблематики. Дослідженням питань митного права займалися чимало вітчизняних науковців, зокрема І.Г. Бережнюк, Ю.М. Дьомін, О.Б. Єгоров,

Д.В. Приймаченко, К.К. Сандровський, С.В. Сорочіна, І.О. Федотова. Проте дослідженню судової практики щодо розгляду справ про порушення митних правил за фактами заниження митної вартості транспортних засобів приділяється незначна увага, що зумовлює потребу в проведенні поглибленого аналізу цього явища.

Метою статті є аналіз судової практики щодо розгляду справ про порушення митних правил за фактами заниження митної вартості транспортних засобів.

Вклад основного матеріалу. У загальному вигляді спір між декларантом та органом доходів і зборів виглядає так: декларант під час митного оформлення транспортного засобу визначає митну вартість за основним методом – ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операцій), однак орган доходів і зборів відмовляє в митному оформленні випуску чи пропуску транспортних засобів комерційного призначення та здійснює коригування митної вартості товарів та оформляє картку відмови в прийнятті митної декларації, мотивуюче це такими обставинами: 1) наявність у наданих декларантом документах розбіжностей; 2) відсутність у наданих декларантом документах усіх відомостей, що підтверджують числові значення складників митної вартості товарів, або відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена чи підлягає сплаті за ці товари; 3) ненадання декларантом додаткових документів, передбачених п. 3 ст. 53 МКУ.

Якщо ж детальніше розглядати причини відмови органу доходів і зборів у митному оформленні транспортних засобів комерційного призначення та коригуванні митної вартості, то в разі зазначення органом доходів і зборів відсутності в наданих декларантом документах усіх необхідних відомостей найчастіше зазначається ненадання даних, що підтверджують числові значення окремих складників митної вартості товарів, зокрема витрат, понесених покупцем на транспортування, відомостей про оплату комісійних, посередницьких послуг тощо.

Що стосується додаткового витребування документів органами доходів і зборів, що підтверджують складові частини митної вартості транспортних засобів (згідно зі ст. ст. 53 та 54 МКУ [2]), то зазвичай вимагається подання таких документів:

- банківських платіжних документів, що стосуються оцінюваного товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації імпортованого товару;
- платіжних та/або бухгалтерських документів, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;
- копії митної декларації країни відправлення;
- рахунків про сплату комісійних посередницьких послуг, пов'язаних із виконанням умов купівлі імпортованого транспортного засобу;
- рахунків про здійснення платежів третім особам;
- договору на перевезення товару;
- морського страхового поліса;
- коносаментів;
- документів, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваного товару;
- інших додаткових наявних документів для підтвердження заявленої митної вартості товару (за бажанням);
- висновків про вартісні та якісні характеристики оцінюваного товару, підготованих спеціалізованими експертними організаціями.

Варто зауважити, що в окремих випадках органом доходів і зборів приймається рішення про необхідність подання додаткових документів для підтвердження числових значень складників митної вартості транспортних засобів на основі спрацювання системи управління ризиками. Зокрема, така ситуація зазначена в справі № 818/894/16 [3]. Так, представник органу доходів і зборів зазначив, що під час здійснення процедури митного контролю програмно-інформаційним модулем «АСАУР» ПІК АСМО «Інспек-

тор-2006» згенеровано таку форму митного контролю: 106-2 – «витребування документів, які підтверджують митну вартість товарів» із коментарем «можливе заниження митної вартості товару. Здійснити перевірку правильності визначення митної вартості, звернувши увагу на вартість ідентичних або подібних товарів. Перевірити дані електронного інвойсу. Провести перевірку відомостей, що містяться в документах, які підтверджують митну вартість товарів. У випадках, передбачених ч. ч. 3, 4 ст. 53 Митного кодексу України, здійснити запит додаткових документів. У випадках, передбачених ч. 5 ст. 55 Митного кодексу України, прийняти рішення про коригування митної вартості. Здійснити перевірку правильності визначення митної вартості відповідно до Митного кодексу України з урахуванням вимог Наказу Державної фіскальної служби України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо роботи посадових осіб органів доходів і зборів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків під час здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України» від 11 вересня 2015 р. № 689».

Також досить часто органами доходів і зборів під час визначення митної вартості транспортного засобу виявляються випадки розбіжностей, що містилися в документах, які були надані для підтвердження митної вартості. Такі випадки відображено в судових рішеннях. Наведемо деякі з них.

Справа № 816/2396/17 [4]: підставою для прийняття рішення про відмову в митному оформленні, випуску чи пропуску транспортних засобів комерційного призначення та коригування митної вартості товарів стали розбіжності, що містилися в документах, які підтверджують митну вартість, а саме:

- 1) ціна за автомобіль, зазначена в експортній декларації країни відправлення, вища, ніж зазначена в рахунку та задекларована у вантажній митній декларації;
- 2) рахунок-фактура на транспортний засіб виставлений 15 листопада 2017 р., проте відповідно до відміток у закордонному паспорті ОСОБА_6, який за дорученням мав купити цей автомобіль, перебував в Україні;
- 3) у висновку експерта-автотоварознавця, з урахуванням якого задекларована митна вартість, ціни на ремонтні послуги та запчастини вказані станом на 27 жовтня 2017 р., хоча відповідно до інформації з експертизи ОСОБА_6 звернувся із заявою щодо визначення вартості автомобіля 21 листопада 2017 р.

Справа № 816/2394/17 [5]: підставою для прийняття зазначеного рішення стали розбіжності, що містилися в документах, які підтверджують митну вартість, а саме:

- 1) рахунок-фактура на транспортний засіб виставлений у Бельгії, проте відповідно до даних, зазначених у технічному паспорті автомобіля, останній транспортується з Нідерландів;
- 2) у висновку експерта-автотоварознавця застосовується коефіцієнт К1 (приведення вартості КТЕ в Німеччині до його вартості в країні придбання), проте країна придбання не уточнюється;
- 3) у висновку експерта-автотоварознавця, на підставі якого задекларована митна вартість, ціни на ремонтні послуги й запчастини вказані станом на 6 листопада 2017 р., тоді як ОСОБА_1 звернувся із заявою щодо визначення вартості автомобіля 21 листопада 2017 р.;
- 4) дата транзитного ТП, виписаного на ім'я ОСОБА_1, – 15 листопада 2017 р., проте рахунок на автомобіль виставлений 16 листопада 2017 р.

Справа № 818/469/17 [6]: під час аналізу документів, доданих до митної декларації № UA805180/2017/003696, встановлено низку розбіжностей, зокрема:

- 1) надано два чеки на проданий товар, один із яких містить лише підпис продавця, а інший – підпис продавця та покупця з датами;

2) лист ТОВ «Дельфін-Авто» містить інформацію про вартість транспортування, однак договір на транспортування не надано;

3) за митною декларацією № UA805180/2017/003506 цей товар заявлявся з рівнем митної вартості 164750,00 грн із наданням висновку № 002/2017 автотоварознавчого дослідження.

Справа № 818/894/16 [7]: розбіжності полягають у тому, що договір про купівлю-продаж транспортного засобу містить підпис тільки однієї зі сторін договору, крім цього, не відомо, якій саме особі (стороні договору) він належить, а документів, які підтверджували б належність цього автомобіля попереднім власникам, не надано; у договорі купівлі-продажу зазначено, що транспортний засіб не потрапляв в аварії та не має дефектів (пошкоджень), тоді як у додатковому аркуші до Акта про проведення огляду товару, складеного Волинською митницею Державної фіскальної служби України, вказано, що транспортний засіб має низку пошкоджень.

Варто зазначити, що в окремих випадках посадовими особами як причина коригування митної вартості товару зазначається, що спеціалізований програмно-апаратний комплекс не містив інформацію щодо митної вартості транспортного засобу зазначеної марки та моделі, тому посадовою особою митниці прийнято рішення про використання інформації з мережі Інтернет або каталогу-довідника, а саме:

- періодичного довідника «Red Book» – Kelley Blue Book Auto market report USA, середня ціна автомобіля такої ж моделі за яким значно вища, ніж задекларована позивачем (справа № 818/469/17 [6]);

- каталогу SCHWACKELISTE 01/2017 з урахуванням коригувань на комплектацію автомобіля та технічний стан (справа № 809/1410/17 [8]);

- каталогу SCHWACKELISTE 01/2017 з урахуванням коригувань на комплектацію автомобіля та технічний стан (справа № 809/1557/17 [9]);

- довідника NADA, використання якого передбачене Методикою товарознавчої експертизи та оцінки дорожніх транспортних засобів, затвердженою Наказом Міністерства юстиції України та Фонду державного майна України від 24 листопада 2003 р. № 142/5/2092 (у редакції наказу від 24 липня 2009 р. № 1335/5/1159), та акта митного огляду № 500650/2017/001955 від 5 грудня 2017 р. з урахуванням технічного стану автомобіля (справа № 803/2010/17 [10]);

- сайту країни-експортера (www.kbb.com) з урахуванням коригувань на комплектацію автомобіля та технічний стан (справа № 818/469/17 [6]).

Проте вищезазначені причини відмови органу доходів і зборів у митному оформленні транспортних засобів комерційного призначення та коригуванні митної вартості досить рідко стають достатніми для розгляду судових спорів на користь органів доходів і зборів.

Зазвичай судами зазначається, що декларантом надано всі необхідні документи, які дають можливість відповідачу визначити митну вартість товару за ціною договору (за основним методом). При цьому відповідачі письмово не повідомляють підстави для витребування додаткових документів, не зазначають, які саме складові частини митної вартості необхідно підтвердити та якими саме документами, передбаченими МКУ. Крім того, не проведено процедуру консультацій у письмовій формі, не дотримано послідовності застосування методів визначення митної вартості з письмовим повідомленням про це декларанта, а також не надано декларанту письмову інформацію про причини невизнання митної вартості та письмове обґрунтування розрахунку числового значення скоригованої митної вартості.

Водночас на користь органів доходів і зборів розглянуто декілька судових справ щодо оскарження рішень про коригування митної вартості транспортних засобів,

підставою для прийняття яких було ненадання на вимогу органу доходів і зборів документів, що підтверджують складники митної вартості транспортного засобу (ч. 2 ст. 53 МКУ).

Так, зокрема, у справі № 809/1410/17 [8] відповідачем під час митного оформлення автомобіля встановлено можливе заниження митної вартості транспортного засобу, оскільки позивачем на вимогу Івано-Франківської митниці не надано квитанцію, яка підтверджує факт і розмір оплати під час купівлі-продажу автомобіля, тобто документ, який зазначено в ч. 2 ст. 53 МКУ як обов'язковий, який впливає на його вартість під час розмитнення. З метою витребування вищевказаного документа в декларанта відповідачем у порядку письмових консультацій через електронну систему «АСМО Інспектор» сформовано повідомлення за № 1 та № 2 представнику декларанта про необхідність його подання, а також документа.

У відповідь на ці повідомлення представник декларанта представив висновок за № 76 експертного товарознавчого дослідження від 21 липня 2017 р., а також надав відповідь такого змісту: «Відповідно до змісту ч. 2 ст. 53 МКУ подати документи для підтвердження заявленої митної вартості (якщо рахунок сплачено, банківські платіжні документи, за наявності також інші платіжні та/або бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації товару за митною декларацією № UA 206010/2017/414982) немає змоги та надаватися вони не будуть».

У результаті адміністративним судом постановлено відмовити декларанту в задоволенні позовних вимог до органу доходів і зборів про визнання протиправними та скасування рішень про коригування митної вартості транспортного засобу.

Подібна ситуація спостерігалася в справі № 817/1760/17 [11]. Органом доходів було направлено декларанту електронне повідомлення з вимогою надати такі документи:

- 1) касові або товарні чеки, ярлики, інші документи роздрібної торгівлі, які містять відомості щодо вартості імпортованого транспортного засобу;

- 2) копію митної декларації країни відправлення;

- 3) висновок експерта-автотоварознавця щодо вартості імпортованого транспортного засобу з урахуванням технічного стану транспортного засобу, терміну його експлуатації, його комплектації;

- 4) документи щодо вартості страхування та перевезення (фрахту) транспортного засобу, документи щодо вартості перевезення транспортного засобу.

Крім того, декларанта проінформовано, що відповідно до ч. 6 ст. 53 МКУ декларант або уповноважена ним особа за власним бажанням може подати додаткові наявні документи для підтвердження заявленої митної вартості товару. Цього ж числа декларантом в електронному вигляді повідомлено відповідача про те, що додаткові документи надаватися не будуть.

Висновки. Основною причиною винесення судових рішень на користь декларанта є те, що під час судового розгляду справ про заниження митної вартості транспортного засобу досить часто митниці Державної фіскальної служби України посилаються на інформацію щодо митної вартості, яка наводиться в спеціалізованих довідниках, каталогах, інтернет-ресурсах та експертних висновках. Однак інформація, що наводиться в таких джерелах, не приймається адміністративними судами як офіційна, оскільки її використання не закріплене законодавчо, що й призводить до прийняття рішення на користь декларанта. Саме тому необхідне внесення змін до митного законодавства України в частині щодо визначення джерел інформації, які можуть бути доказовою базою під час розгляду судових справ у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Як визначають митну вартість автомобілів при ввезенні в Україну. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/383003/yak-vyznachayut-mytну-vartist-avtomobiliv-pry-vvezenni-yih-v-ukrayinu>.
2. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI (редакція від 23 жовтня 2013 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/paran151#n151>.
3. Постанова Сумського окружного адміністративного суду від 28 вересня 2016 р. (у ЄДРСР № 818/894/16). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
4. Постанова Полтавського окружного адміністративного суду від 22 лютого 2018 р. (у ЄДРСР № 816/2396/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
5. Постанова Полтавського окружного адміністративного суду від 17 січня 2018 р. (у ЄДРСР № 816/2394/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
6. Постанова Сумського окружного адміністративного суду від 24 травня 2017 р. (у ЄДРСР № 818/469/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
7. Постанова Сумського окружного адміністративного суду від 28 вересня 2016 р. (у ЄДРСР № 818/894/16). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
8. Постанова Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 24 січня 2018 р. (у ЄДРСР № 809/1410/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
9. Постанова Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 14 червня 2013 р. (у ЄДРСР № 809/1557/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
10. Постанова Волинського окружного адміністративного суду від 2 березня 2018 р. (у ЄДРСР № 803/2010/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
11. Постанова Рівненського окружного адміністративного суду від 21 лютого 2018 р. (у ЄДРСР № 817/1760/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

УДК 342.951

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE AS A SUBJECT OF PREVENTION AND COUNTERACTION TO DOMESTIC VIOLENCE

Постол О.І.,

*ад'юнкт кафедри адміністративного права та процесу
Одеського державного університету внутрішніх справ*

Стаття присвячена аналізу завдань та повноважень Національної поліції України як суб'єкта протидії домашньому насильству. У статті наведені статистичні дані; надана характеристика та визначена роль органів Національної поліції у запобіганні та протидії домашньому насильству.

Ключові слова: домашнє насильство, Національна поліція України, оцінка ризиків, терміновий заборонний припис, обмежувальний припис, суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Статья посвящена анализу заданий и полномочий Национальной полиции Украины как субъекта противодействия домашнему насилию. В статье приведены статистические данные; дана характеристика и определена роль органов Национальной полиции в предотвращении и противодействии домашнему насилию.

Ключевые слова: домашнее насилие, Национальная полиция Украины, оценка рисков, срочное запрещающее предписание, ограничительное предписание, субъекты, осуществляющие меры в сфере предотвращения и противодействия домашнему насилию.

The article is dedicated to the analysis of tasks and powers of the National Police of Ukraine as a subject of counteraction to domestic abuse. The article provides statistics, some features and emphasizes the important role of the National Police in prevention and combating against domestic violence.

Key words: domestic violence (abuse), the National Police of Ukraine, risk assessment, urgent prohibition, subjects in the field of prevention and counteraction to domestic abuse, restrictive prescription.

Постановка проблеми. Домашнє насильство є одним із найпоширеніших та найгрубіших порушень конституційних прав і свобод людини, яке завдає безпосередньої шкоди здоров'ю і добробуту постраждалих осіб та має вагомий негативний наслідок для всього суспільства, які вимірюються матеріальними втратами. Економічних втрат унаслідок домашнього насильства зазнають різні представники суспільства, включаючи самих постраждалих осіб, членів їхніх сімей, роботодавців, які несуть збитки внаслідок непрацездатності працівників, які постраждали від домашнього насильства, а також бюджети як місцевого, так і державного рівнів та економіка країни у цілому. Так, за даними Національної поліції України, за 6 місяців 2018 року було зареєстровано 61051 заяв про вчинення домашнього насильства,

з них 1638 – фізичне насильство, 15815 – психологічне насильство, 89 – економічне насильство. Тому виникає необхідність у визначенні дієвих шляхів запобігання та протидії такому негативному явищу, як домашнє насильство, де центральне місце серед суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, займає Національна поліція України.

Стан опрацювання тематики дослідження. Дослідженням проблеми домашнього насильства займалися учені з різних галузей знань – адміністративного права, кримінології, психології, соціології та інших – О.М. Бандурка, А.Б. Блага, О.В. Бойко, Ф.К. Думко, М.В. Євсюкова, Т.В. Журавель, Я.М. Квітка, О.В. Ковальова, О.О. Лазаренко, К.Б. Левченко, О.В. Негодченко, О.М. Ткаленко,